

Sygn. akt I Ca 46/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SO Elżbieta Zalewska-Statuch

SO Antoni Smus

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2015 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa M. S.

przeciwko (...) SA w L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 14 lipca 2014 r. sygn. akt I C 935/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego (...) SA w L. na rzecz powódki M. S. kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji.

Sygn. akt I Ca 46/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 14 lipca 2014 roku zasądził od pozwanego (...) SA w L. Oddział (...) w Ł. na rzecz powódki M. S. kwotę 8.404 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach procesu.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny, który Sąd Okręgowy podzielił i przyjął za własny, a którego istotne elementy przedstawiają się następująco:

Powódka M. S. jest właścicielką następujących nieruchomości położonych w Z., gmina Ł.: działki nr (...) o pow. 3,73 ha, objętej księgą wieczystą Kw nr (...), działki nr (...) o pow. 3,16 ha, objętej księgą wieczystą Kw nr (...), działki nr (...) o pow. 1, 91 ha objętej księgą wieczystą Kw nr (...), działki nr (...) o pow. 1,90 ha objętej księgą wieczystą Kw nr (...).

Wyżej opisane działki są niezabudowane i nieogrodzone. Obecnie użytkowane są rolniczo. Stanowiące źródło oddziaływania na nieruchomości napowietrzne linie elektroenergetyczne posadowione są na wszystkich wyżej wymienionych działkach

Wartość wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z przedmiotowych działek przez okres 10 lat na kwotę 8.404 zł została określona na podstawie oszacowania potencjalnych, hipotetycznych dochodów z zajętej części nieruchomości. Wynik stanowi iloczyn sumy potencjalnych dochodów za cały okres korzystania z rzeczy przez posiadacza bez tytułu prawnego oraz współczynnika korygującego K, odzwierciedlającego stopień uciążliwości urządzeń posadowionych na nieruchomości.

Umową z dnia 2 listopada 2012 r. poprzedni właściciel wyżej opisanych nieruchomości T. W. dokonał na rzecz aktualnej właścicielki M. S. przelewu wierzytelności z tytułu bezumownego korzystania z ww. nieruchomości przez przedsiębiorcę przesyłowego tj. (...) - Oddział (...) i jego poprzedników prawnych.

Powódka oraz jej poprzednik prawny nie wyrażali zgody na posadowienie oraz modernizację urządzeń przesyłowych przez poprzedników prawnych pozwanego i obecnego właściciela tychże urządzeń.

Sąd I instancji stwierdził, że pozwany nie zawarł z powódką umowy o korzystanie z nieruchomości stanowiącej jej własność, a zatem jest zobowiązany do zapłaty wynagrodzenia za okres bezumownego korzystania z działek powódki stosownie do treści art. 224 § 2 k.c. i 225 k.c. W ocenie Sądu pozwany pozostaje w złej wierze, albowiem wie, że grunt stanowi własność powódki, a nadto, że nie przysługuje mu tytuł prawny do korzystania z nieruchomości. Sąd podkreślił, że korespondencja między powódką, poprzednikiem prawnym powódki oraz pozwanym, poprzedzająca wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie, świadczy o okoliczności, iż dotychczasowy stan rzeczy nie był akceptowany przez powódkę. Sąd zaznaczył, że decyzja, na którą powołuje się pozwany, nie jest dowodem na istnienie uprawnień do korzystania przez niego z przedmiotowych nieruchomości powódki w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu.

Sąd uwzględnił powództwo o wynagrodzenie do kwoty ustalonej przez biegłego sądowego tj. do kwoty 8.404 zł. W pozostałym zakresie powództwo jako niezasadne oddalono. Sąd orzekł o odsetkach na podstawie art. 481 § 1 k.c.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 100 k.p.c. stosując zasadę ich stosunkowego rozdzielenia.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone w zakresie pkt. 1, 3 i 4b przez pozwanego apelacją. Skarżący zarzucił przedmiotowemu orzeczeniu naruszenie:

- art. 292 k.c. w związku z art. 172 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo podniesionego zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej swoją treścią służebności przesyłu,
 - art. 225 k.c. w związku z art. 224 k.c. poprzez jego zastosowanie pomimo podniesionego zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej swoją treścią służebności przesyłu,
- nierozpoznanie istoty sporu poprzez brak rozstrzygnięcia podniesionego przez pozwaną już w odpowiedzi na pozew zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej swoją treścią służebności przesyłu;
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej protokołom z dnia 15.07.1980 r. oraz z dnia 28.07.1980 r.

Mając na uwadze podniesione zarzuty, apelujący wniósł o zmianę i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, że nietrafnym jest zarzut nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy poprzez brak rozstrzygnięcia podniesionego przez pozwaną zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej swoją treścią służebności przesyłu.

Trzeba stwierdzić, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (vide: wyrok SN z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, Nr 3, poz. 36).

Wymaga również podkreślenia, że zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. sąd może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Wymieniony przepis przewiduje wyłącznie możliwość wydania orzeczenia kasatoryjnego, które w systemie apelacji pełnej jest wyjątkiem od reguły merytorycznego orzekania przez Sąd II instancji (vide: T. Wiśniewski, komentarz do art. 386 k.p.c., teza 14., Lex/el).

Należy zaznaczyć, że poza sporem jest, iż Sąd I instancji odniósł się merytorycznie do roszczenia powódki, natomiast skarżący kwestionuje brak analizy zarzutu zasiedzenia.

Zdaniem Sądu apelującemu można przyznać rację jedynie częściowo. Trzeba zauważyć, że Sąd Rejonowy wskazał w uzasadnieniu, iż pozwany powołał się w odpowiedzi na pozew na zasiedzenie służebności gruntowej. W dalszej części rozważania Sądu

I instancji skoncentrowały się jednak wokół przesłanek roszczenia o wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania z gruntu powódki. Wobec tego należało przyjąć, że Sąd Rejonowy w sposób dorozumiany odmówił zasadności zarzutu podniesionego przez pozwanego. Brak bezpośrednich rozważań w tym przedmiocie trzeba ocenić jako uchybienie art. 328 § 2 k.p.c., na co trafnie zwrócił uwagę apelujący w środku odwoławczym.

Sąd I instancji nie przedstawił bowiem oceny dowodów zaofiarowanych przez pozwanego na okoliczność posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy przystąpił do analizy zgłoszonego przez pozwanego zarzutu zasiedzenia, którego przeciwstawienie żądaniu powódki zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu trzeba uznać za dopuszczalne.

W pierwszej kolejności należało jednak poczynić dodatkowe ustalenia faktyczne.

Z dniem 1 stycznia 1989 roku, w wyniku podziału Centralnego O. Energetycznego w W., utworzono Zakład (...) w Ł., któremu przydzielono składniki mienia powstałego z podziału. Następnie Zakład (...) w Ł. przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) S.A. w Ł.. Kolejno firma spółki uległa zmianie na (...) S.A. w Ł., obecnie (...) S.A. w Ł. (bezsporne).

Urządzenia przesyłowe istniały na działkach powódki co najmniej od 1978 roku, kiedy to T. W. nabył przedmiotowe nieruchomości.

(dowód: zeznania świadka T. W. – k. 90 – 90v., zeznania powódki – k. 129-129v. w zw. z 87 – 87v.)

Sąd oparł się na wyżej wymienionych dowodach, ponieważ korespondowały ze sobą co do faktu umiejscowienia linii energetycznych na nieruchomościach powódki w czasie, kiedy właścicielem gruntów był jeszcze jej ojciec. Sąd przyjął, że za datę początkową należy uznać 1978 rok, ponieważ tę datę wskazał T. W., a zeznaniom jego nie zaprzeczyła M.

S.. Sąd II instancji odmówił jednocześnie przyznania mocy dowodowej protokołom nr (...) (k. 71 – 72) oraz nr 30/80 (k. 73) na okoliczność wybudowania wymienionych w nich linii energetycznych na konkretnych nieruchomościach powódki. Protokoły te odnoszą się jedynie do kapitalnego remontu urządzeń przesyłowych w miejscowości Z., jednakże brakuje w nich wzmianki o działkach, na których miałyby występować wspomniane urządzenia. Ponadto Sąd II instancji nie obdarzył mocą dowodową decyzji wojewody z dnia 31 października 1996 roku (k. 74 – 76) w zakresie przeniesienia posiadania służebności gruntowej o ściśle ustalonej treści na pozwany zakład energetyczny.

Trzeba podkreślić, że decyzja ta nie zawiera żadnej informacji o przekazaniu Zakładowi (...) w Ł. nieruchomości gruntowej, z którą wiązałoby się posiadanie linii energetycznych, które przebiegają przez nieruchomości powódki. Decyzja wojewody wymienia zlokalizowane w Ł. przy ulicy (...) budynek mieszkalny, budynek magazynowy materiałów łatwopalnych, wiatę magazynową, budynek warsztatowo – magazynowy oraz dwa budynki garażowe. Należy zaakcentować, że żadnego z tych obiektów nie da się powiązać z istniejącymi na gruntach M. S. urządzeniami. Konstatacji tej nie zmienia załączone przez pozwanego zarządzenie Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku, zgodnie z którym Zakładowi (...) w Ł. przydzielono składniki mienia powstałego z podziały przedsiębiorstwa pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W. „zgodnie z ustaleniami komisji”. Pozostaje nierozstrzygnięte, jakie składniki mienia zostały przydzielone poprzednikowi prawnemu powódki.

Nie bez znaczenia dla oceny zgromadzonego materiału dowodowego pozostaje zachowanie pełnomocnika pozwanego. Wezwany przez pełnomocnika powódki pismem z dnia 21 lutego 2013 roku (k. 77 – 80) do przedstawienia mapy lub innych dokumentów wskazujących na umiejscowienie i przebieg instalacji przesyłowej na nieruchomości powódki na dzień oddania jej do użytku oraz dokumentacji technicznej wspomnianej instalacji w zakresie odcinka istniejącego na działkach powódki od momentu wybudowania do chwili obecnej, z wykazem wszystkich remontów, przebudowy lub zmiany umiejscowienia instalacji – nie ustosunkował się do żądania przeciwnika. Pełnomocnik pozwanego w piśmie z dnia 3 lutego 2014 roku (data wpływu) zakwestionował jedynie przydatność opinii biegłego B. Z., pomijając zupełnie spór w zakresie zgłoszonego w odpowiedzi na pozew zarzutu zasiedzenia. Zakład energetyczny nie powołał się chociażby na trudności dowodowe w uzyskaniu stosownej dokumentacji, wskutek czego Sąd uznał, że jego stanowisko w postępowaniu w zakresie posiadania konkretnych urządzeń przesyłowych na ściśle określonych działkach nie zostało udowodnione.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 381 k.p.c. oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka W. B. jako spóźniony. Zakład energetyczny reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika miał możliwość zawnioskowania o przesłuchanie wymienionego świadka w trakcie postępowania przed Sądem I instancji. Potrzeba jego przesłuchania powstała już z chwilą zakwestionowania przez pełnomocnika powódki mocy dowodowej dokumentów przedstawionych przez pozwanego, o czym zakład energetyczny został powiadomiony przesyłką poleconą.

Zarzut pozwanego należy analizować w oparciu o art. 292 k.c. w zw. z art. 352 k.c. w zw. z art. 172 k.c. W świetle tych przepisów w celu nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie trzeba wykazać korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia na nieruchomości przez odpowiedni okres czasu. W przypadku przedmiotowego zakładu energetycznego będzie to 30 lat nieprzerwanego korzystania w złej wierze z urządzeń przesyłowych, co przyznał sam pozwany w odpowiedzi na pozew (k. 53). Należy stwierdzić, że obowiązek przedstawienia dokumentacji na okoliczność spełnienia przesłanek zasiedzenia spoczywał na posiadaczu służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu - pozwanym, który z faktu wzniesienia urządzeń na gruntach powódki wywodził korzystne skutki prawne (art. 6 k.c.).

Bez wątplenia skarżący jest posiadaczem służebności o treści służebności przesyłu, w odniesieniu do nieruchomości powódki, jednak brak było w okolicznościach sprawy podstaw do ustalenia, że pozwany zasiedział służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Podnieść należy, że zgłoszenie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej, treścią odpowiadającej służebności przesyłu, podlega wymaganiom stawianym wobec wniosku

o stwierdzenie zasiedzenia takiej służebności, podlegającego rozpoznaniu przez właściwy sąd w postępowaniu nieprocesowym. Na stronie pozwanej ciążył obowiązek wykazania odpowiednimi dokumentami, kiedy przedsiębiorstwo energetyczne objęło poszczególne nieruchomości, obecnie stanowiące własność powódki, w posiadanie w celu budowy urządzeń przesyłowych, nieprzerwanego posiadania służebności w terminach wskazanych w art. 172 § 1 lub 2 k.c., następstwa prawnego względem tego przedsiębiorstwa dla zastosowania art. 176 § 1 k.c., a także treści i sposobu wykonywania służebności (vide: wyrok SN z 18 kwietnia 2000 r. III CKN 720/98, Lex nr 51368, wyrok SA w Gdańsku z dnia 27 marca 2014 r., V ACa 103/14, Lex nr 1489055).

W ocenie Sądu pozwany wykazał co do zasady następstwo prawne po swoich poprzednikach prawnych, jednakże nie udowodnił, że objął w posiadanie służebność gruntową o ściśle określonej treści. Pozwany nie wykazał, że w 1980 roku jego poprzednicy prawni posiadali na nieruchomościach powódki urządzenia przesyłowe, jak również nie wykazał, że doszło do przeniesienia na niego posiadania linii energetycznych. Należy więc uznać, że pozwany nie udowodnił, że zasiedział służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Tym samym Sąd Rejonowy nie naruszył art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 2 k.c., albowiem nie zostało udowodnione, że pozwany korzystał nieprzerwanie przez 30 lat

z trwałego i widocznego urządzenia w postaci linii energetycznych na nieruchomościach powódki. Wobec tego należało stwierdzić, że Sąd I instancji prawidłowo zastosował art. 225 k.c. w związku z art. 224 k.c., zasądzając na rzecz powódki wynagrodzenie w wysokości 8.404 zł tytułem bezumownego korzystania z gruntu przez pozwanego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzekł w punkcie 1. sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98

§ 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty te złożyło się wynagrodzenie adwokata, ustalone na podstawie § 6 pkt 3) w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 461.), obciążając nimi stronę przegrywającą, czyli pozwanego.